

DE HAAS- FACTOR

Antti Tuomainen

Vertaald door Annemarie Raas

2021 Prometheus Amsterdam

Deze uitgave kwam tot stand in overeenstemming met Salomonsson Agency.

Deze vertaling kwam mede tot stand dankzij een subsidie
van FILI – Finnish Literature Exchange.

Het citaat op pagina 182 komt uit *De wereld als wil en voorstelling* van Arthur Schopenhauer, vertaling Hans Driessen.

Oorspronkelijke titel *Jäniskerroin*

© 2021 Antti Tuomainen

© 2021 Nederlandse vertaling Uitgeverij Prometheus en Annemarie Raas

Omslagontwerp Studio Monty

Foto omslag Plainpicture/747 Studios

Foto auteur Ville Juurikkala

Zetwerk Elgraphic

www.uitgeverijprometheus.nl

ISBN 978 90 446 4823 2

Ik kijk de haas in de ogen; dan gaat het licht uit.

Ik knijp nog harder in de koker met industriële lijm in mijn linkerhand en de schroevendraaier in mijn rechterhand, en ik luister.

De haas groeit in het schemerlicht. Zijn hoofd zwelt op, zijn ogen puilen uit, de punten van zijn oren strekken zich uit tot ze uit het zicht verdwijnen, zijn voortanden worden als de gekromde slagstanden van een olifant. De haas is drie meter hoog maar lijkt ineens twee keer zo lang, twee keer zo breed en stukken bedreigender. Het is alsof hij de duisternis in zichzelf bewaakt. Hij lijkt naar mij te kijken als naar een verleidelijke wortel.

Natuurlijk is dat allemaal niet zo. De Duitse reuzenhaas bestaat uit harde kunststof en metalen verstevigingen.

De hal is groot, hoog en verlaten. BlijEnVrij ruikt nog steeds naar ravottende kinderen en fastfood, de suikerzoete geur van de banketbakkerswaren lijkt zich aan je kleren te hechten.

Ik sta tussen de Glibberberg en de Varaankaravaan en wacht af. De ladder die naast me staat werpt ineens lange schaduwen. Er sijpelt licht de hal in, afkomstig van het lampje boven de uitgang en de diverse lampjes en lichtjes op de machines en attracties in de hal. Het resultaat is een nevelige mengelmoes van verschillende tinten groen, oranje waarschuwinglampjes en rode aan-uitknoppen.

Nog maar kortgeleden zou ik in een situatie als deze hebben gedacht dat het licht uitging als gevolg van stroomuitval of een tech-

nisch mankement in de lampen zelf. Maar de gebeurtenissen van de afgelopen tijd hebben me geleerd dat dingen die vroeger waarschijnlijk leken, steeds vaker onder de noemer 'onmogelijk' vallen. En omgekeerd: de dingen die ik vroeger op basis van kansberekeningen en risicoanalyses uit mijn leven wist te weren, zijn nu de dingen waaruit mijn leven bestaat.

Voetstappen. Ik weet niet waarom ik die nu pas hoor.

De laatste bezoekers hebben de hal een uur geleden verlaten. De laatste medewerker is een halfuur geleden vertrokken.

Daarna ben ik in mijn eentje bezig geweest: ik heb toestellen gecontroleerd, ben met rubberhandschoenen aan door het Aardbeienlabyrint gekropen – kinderen laten daar van alles achter, van hun luiierinhoud tot kleren en etenswaren. Ik ben de verschillende plateaus, trappen en terrassen opgeklommen, heb de Maskertunnel en een aantal Schildpadbolides schoongemaakt, gecheckt of de lianen van het Kunstjeskasteel niet met elkaar verstrikt waren en of ze goed vastzitten aan de horizontale stang, zodat de volgende groep tarzans met kleffe handjes ze kan gebruiken. Daarna ben ik aan de reparatie van de kapotte haas begonnen. Ik weet niet hoe iemand erin geslaagd kan zijn het rechteroor af te breken; dat steekt vanaf een hoogte van tweeënhalve meter de lucht in. Ons klantenbestand heeft een gemiddelde lengte van een meter twintig; de mediaan ligt daar waarschijnlijk nog onder.

Ik lokaliseer de voetstappen vrij nauwkeurig in de buurt van het Kronkelcake-café. Ze komen van iemand die probeert zich zo geruisloos mogelijk voort te bewegen, maar die door zijn lichaamsbouw verhinderd wordt dat te doen.

Ik ga een paar meter opzij en zet dan een paar snelle stappen achteruit, in de richting van het Kunstjeskasteel. Tegelijkertijd vang ik een eerste glimp op van de bezoeker. De man is zwaargebouwd, donker gekleed en loopt zo behoedzaam als hij kan. Hij lijkt mij rond de voet van de haas te zoeken, maar ik ben al bij de garage van de Schildpadbolides aangekomen, beschermd door de

duisternis. Ik blijf achteruitlopen; mijn voornemen is de poort van het Kunstjeskasteel te bereiken. Daar begint een pad dat achter de Geheime Waterval langs loopt. Die waterval is natuurlijk niet echt: het gaat om een klimwand die uit blauwe touwen bestaat. De tocht door het Kunstjeskasteel wordt een uitdaging op zich. Desondanks ben ik niet van plan in een van de Schildpadbolides op de vlucht te slaan; die hebben een topsnelheid van tien kilometer per uur.

De man is voor de haas blijven staan. Ik zie zijn profiel; het noodlampje boven de uitgang verlicht hem van achteren en vormt een gifgroen aureool rond zijn kaalgeschoren hoofd. Hij heeft iets in zijn rechterhand. Man en haas staan schuin rechts van mij, ongeveer twintig meter verderop. De ingang van het Kunstjeskasteel bevindt zich een meter of zeven schuin naar links. Ik zet een paar geruisloze stappen. Ik ben al halverwege als de man zich ineens omdraait. Hij ziet me, en zijn hand gaat omhoog.

Een mes.

Een mes is beter dan een pistool. Zonder meer. Toch laat ik de kansberekeningen even voor wat ze zijn.

Ik duik het Kunstjeskasteel in. De eerste etappe, de Wankeltrap, leg ik met goed gevolg af, en ik hoor dat de man achter me aan komt. Hij brult niet dat ik moet blijven staan, roept me niet achterna. Hij is gekomen om te doden. De kamer met de schuine vloer is van relingen voorzien, die meteen ook de route aangeven. Vluchten gaat moeizaam, en nog langzamer dan ik had gedacht. Er druppelt licht binnen door twee kunststof ramen. De man verschijnt bij de deur van de kamer. Hij blijft staan, om de situatie te beoordelen misschien. Dan komt hij achter me aan. Met zijn vrije hand gebruikt hij de reling om vaart te maken, hij grijpt die vast alsof hij gaat gewichtheffen. Dat is efficiënt, en ik begin aan mijn plan te twijfelen.

Ik weet de deur van de kamer te bereiken, stap de vier meter lange, vrij ronddraaiende Tunnelton binnen en val onmiddellijk op mijn rechterzij. De ton draait alsof hij een opzichzelfstaand appa-

raat is, los van al het andere; ik rol een paar keer rond voordat ik op mijn handen en knieën weet te landen. Ik kruip naar het andere uiteinde van de tunnel. Dan stapt de grote man de ton binnen, en alles verandert. Zelfs op handen en voeten kan ik niet overeind blijven. Ik word op mijn zij geworpen, op mijn rug, op mijn buik. Ik hoor hoe de grote man tegen de muren en de bodem van de tunnel knalt. Hij schreeuwt niet. Hij kreunt, gromt half. We rollen door de tunnel als twee straalbezopen kameraden.

Hij haalt me in.

Ik ben bij het andere uiteinde van de tunnel, kruip nog een meter, en nog een, kom dan weer op de been. De wereld schommelt en tolt, alsof ik op de golven van een zee loop. Ik kom bij wat we simpelweg de Stappen noemen; deze zuilen, met een platte bovenkant ter grootte van een kleine voet, maken deel uit van mijn plan. Dit is de reden dat ik de koker met industriële lijm nog steeds bij me heb. Ik haal de dop eraf, knijp lijm uit over de Stappen achter mij. Om zijn evenwicht te bewaren zal de man zijn pas moeten vertragen, waardoor de lijm beter aan zijn schoenzolen kleeft.

Ik strompel voorwaarts, knijp steeds weer lijm uit de koker. De Stappen lijken door de lucht te lopen, alsof ze op de eerste of tweede verdieping van de hal liggen. Er is meer licht. Het is alsof de schijnsels van alle lampen in de hal samenkomen wanneer ze ongehinderd door de hal kunnen stralen. Ik heb het gevoel dat ik onder een heldere sterrenhemel op grote hoogte aan het koorddansen ben. Ik zorg ervoor geen Stappen te missen. Onder ons bevindt zich geen gevaar, alleen een diepe, zachte zee van watten. Maar door een val zou mijn voortgang noodlottige vertraging oplopen. Ik werp een blik achterom en zie...

Het mes.

En op hetzelfde moment besef ik, door een handbeweging van de man, dat een mes niet alleen gebruikt kan worden voor een gevecht van man tegen man. Je kunt het ook...

Gooien.

Het mes vliegt mijn kant op. Ik weet nog net zover opzij te springen dat het me niet in mijn hart treft; het snijdt in mijn linkerarm maar blijft niet steken. Ik laat de koker met lijm vallen. De man haalt een tweede mes onder zijn jas vandaan. Ik zet het op een lopen naar de Flipperkamer. Op dat moment spreekt hij voor het eerst.

‘Blijf staan!’ roept hij. ‘Dit is een serieuze waarschuwing. Ik wil je iets laten zien...’

Zijn argumentatie overtuigt me niet. Ik ren verder naar de Flipperkamer. In de duisternis bots ik tegen een zachte rubberen pilaar, gevolgd door nog een tweede. En vervolgens stoot ook de schouder met de snee erin tegen een pilaar. De pijn explodeert, dwingt me bijna op de knieën. Ik ben een flipperbal in een verduisterde flipperkast. Alleen door de deuropeningen valt licht naar binnen. In het midden van de kamer is het volkomen donker. Dat heeft als voordeel dat je er geen mes kunt gooien, want er is geen rechte lijn. Ik hou mijn rechterarm naar voren gestrekt terwijl ik tussen de pilaren en de rubberen wanden heen en weer schiet. Ik begeef me in de richting van het licht en hoor hoe de grote man moeizaam door de Flipperkamer stuitert. Hopelijk wordt zijn gang nog vertraagd door de lijm onder zijn schoenen.

Ik kom bij de Waterval aan, glip tussen de touwen door een ruimte binnen die toegang biedt tot het magazijn. Ik haal de sleutel uit mijn broekzak. De sleutel draait in het slot maar de deur gaat niet open. Ik ruk aan de deurklink, totdat ik besef wat er aan de hand is: de sloten zijn opnieuw gecodeerd. Maar waarom is dat uitgerkend vandaag gedaan, en waarom is mij niets verteld?

Ik keer terug naar de Waterval, loop erdoorheen. Ik zie hoe de man aan de overkant van het plateau bezig is een stuk kamerbreed tapijt van zijn schoen te trekken. Ik doe wat ik kan. Ik ren en ik spring. Ik duik door de lucht. Ik kom met zo'n pijnlijke klap op de blikken glijbaan terecht dat ik het uitschreeuw. Ik begin te glijden. De glijbaan wentelt en buigt. Door de wond in mijn arm wordt de

werking van de zwaartekracht alleen maar beter voelbaar. Het is een onmogelijke combinatie, een glijbaan en pijn, als een fiets zonder zadel: je moet op je bestemming aankomen, maar zitten kun je niet.

Vanuit de buis plof ik op de zachte mat; ik ga overeind staan en ben verbaasd. Er klinkt geen enkel geluid uit de glijbaan. De man bevindt zich niet in de blikken buis. Ik kan het bovenste plateau niet zien maar neem aan dat hij nog steeds daar is.

Ik loop opnieuw om het hele Kunstjeskasteel heen, rennend ditmaal, om zo snel mogelijk weer bij de haas te zijn, bij de hoofdingang. Dat kost veel tijd, maar een andere keuze heb ik niet. Mijn sleutels passen niet op de andere deuren; alleen de hoofdingang kan zonder een sleutel van binnenuit worden geopend. Bij de laatste hoek blijf ik staan; ik werp een blik om de hoek en luister. Ik hoor of zie niets.

Ik zet het op een lopen. Ik ren recht op de haas af. Ik ren en ren, maar als ik er bijna ben komt de breedgeschouderde man ineens achter de haas vandaan. Het duurt een fractie van een seconde voordat ik beseft wat ik zie. Er is een verklaring voor het feit dat hij zo snel en stilletjes opduikt: hij is er, opzettelijk of met veel mazzel, in geslaagd stukjes watten onder zijn schoenzolen te lijmen. Daarna is hij van het platform gesprongen, en dankzij de watten kon hij zich geruisloos voortbewegen.

Ik voel woede in me opkomen.

Ik speel het spel volgens de regels. Net als altijd.

Ik ren nog steeds. Het enige wat ik kan verzinnen is de haas. Ik duik eropaf en hij valt boven op de man. Alle drie landen we op de betonnen vloer. De man ziet mij naast zich liggen op hetzelfde moment dat ik hem zie. Hij is sneller. Ik kan maar voor een deel aan de kant rollen, dan haalt hij uit met het mes. Het lemmet snijdt in mijn dijbeen, hakt dan in de triplexplaat onder ons. Daardoor prikt hij mijn broekspijp vast in de vloer. Ik zit vast. Ik schreeuw en graai in het rond, mijn handen raken iets.

Het oor van de haas.

Het is weer losgeraakt.

Ik grijp het oor en sla ermee naar de man. Ik raak iets. Ik kom overeind, mijn broek scheurt. De man diept iets op uit zijn jas. Mes nummer drie, vermoed ik; dat zou te veel zijn. Ik handel voordat hij kan gooien of steken. Ik sla, en nog een keer. Ik sla totdat woede en razernij mijn hand niet meer opheffen. Dat duurt even. Dan laat ik het oor los. De hal is verlaten, en het is stil. Ik hoor alleen mijn eigen gehijg. Ik kijk om me heen.

De entreehal oogt anders nu.

Een avonturenpark voor het hele gezin.

Ineens kan ik me nauwelijks herinneren wat er allemaal toe heeft geleid dat ik hiervoor verantwoordelijk ben. Hiervoor en voor vele andere dingen – alles is ineens onvoorspelbaar en onbeheersbaar.

Ik ben verzekeringswiskundige.

Normaal gesproken run ik geen avonturenpark, laat staan dat ik mensen doodsla met het oor van een grote kunststof haas.

Maar zoals ik al zei: mijn leven en mijn kansberekeningen overlappen elkaar al tijden niet meer.

DRIE WEKEN EN VIJF
DAGEN EERDER